

بسمه تعالی

" تغییر نظام انتخاباتی مجلس شورای اسلامی "

طرح
لايه

که در جلسه علنی شماره (۱۶۵) روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۰۷ اعلام وصول گردیده است جهت بررسی به کمیسیونهایی که ذیلاً به عنوان کمیسیون اصلی و فرعی مشخص گردیده است ارجاع می شود:

نحوه بررسی: (يك شورى) شماره ثبت: (۴۰۴) شماره ترتیب چاپ: (۹۹۳)

ردیف	عنوان کمیسیونهای تخصصی	اصلی	فرعی	مواد مورد بررسی در کمیسیون فرعی
۱	آموزش و تحقیقات			
۲	اجتماعی			
۳	اقتصادی			
۴	امنیت ملی و سیاست خارجی			
۵	انرژی			
۶	برنامه و بودجه و محاسبات			
۷	بهداشت و درمان			
۸	شوراها و امور داخلی کشور			
۹	صنایع و معادن			
۱۰	عمران			
۱۱	فرهنگی			
۱۲	قضائی و حقوقی			
۱۳	کشاورزی، آب و منابع طبیعی			
عنوان کمیسیونهای خاص و ویژه				
خ - ۱	تدوین آئین نامه داخلی مجلس			
خ - ۲	اصل نودم (۹۰) قانون اساسی			
۳	ویژه			

پیشنهاد اداره قوانین	اصلی	فرعی	مشترك
پیشنهاد اداره كل قوانين	اصلی	فرعی	مشترك

از طرف رئیس مجلس شورای اسلامی (دوره هشتم)

مجلس شورای اسلامی

اداره کل قوانین

این طرح در جلسه علنی ۱۶۵ مورخ ۱۷/۱۱/۷۷ (۲۸۱۱/۷۷)
اعلام وصول و در دفتر طرح ها و توابع دبیرخانه اداره کل قوانین
به شماره ثبت ۴۰۴ و شماره ترتیب چاپ ۹۹۳
درج گردید

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

۲۳

طرح

طرح تغییر نظام انتخاباتی مجلس شورای اسلامی

عنوان:

لیست
اعضای
۱۸/۱۱/۷۷

تذکره: اعلام وصول طرح پس از تکمیل صفحه آخر و در صورت عدم
مغایرت آن با مواد (۱۳۰)، (۱۳۳)، (۱۴۱)، (۱۴۳) و (۲۱۵) انجام
خواهد شد.

اصلاح قانون بودجهنامه توسعه در ضمن لایحه بودجه دیگر طرح‌ها و لوایح دارای در سوم نمایندگان حاضر پذیرفته می‌شود و هرگونه اصلاح نیز با رأی در سوم نمایندگان مستبر خواهد بود.

بسمه تعالی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، طرح ذیل که به امضاء نفر از نمایندگان رسیده است جهت طی مراحل تصویب تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد):

مطابق قانون اساسی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نماینده کل کشور محسوب شده و مجلس نیز به قانونگذاری برای کل کشور می‌پردازد و هر نماینده حق اظهارنظر در مورد تمام مسائل کشور را دارد. با این حال، در عمل مراجعات متعدد و مکرر شهروندان و مسئولان حوزه‌های انتخابیه به نمایندگان، در مورد امور و مشکلات هر حوزه انتخابیه، وقت فراوانی را از نمایندگان به خود اختصاص داده و آنها را از انجام بخش عمده‌ای از تکالیف و وظایف ملی باز می‌دارد. این واقعیت نوعاً موجب تضعیف و صفا «ملی بودن» سمت نمایندگی شده است.

از طرفی، اگرچه امروزه وجود احزاب سیاسی به مثابه یکی از مهمترین ابزارهای سازماندهی مجالس قانونگذاری و حلقه ارتباطی شهروندان با قدرت سیاسی محسوب می‌شود، اما کم‌توجهی به نقش و جایگاه این پدیده سیاسی مهم در نظام حقوقی ایران، در نقص و ضعف کارآمدی مجلس شورای اسلامی مؤثر بوده است. این در حالی است که از طریق اصلاح و تکمیل قانون جاری احزاب در جهت تقویت ساختار و تشکیلات، افزایش وظایف و اختیارات و گسترش امکان رقابت حزبی و گروهی، از یک‌سو، افراد داوطلب نمایندگی برای تضمین کسب موفقیت در انتخابات، متمایل به رقابت در قالب عضویت احزاب و گروه‌های سیاسی می‌شوند و از سوی دیگر، احزاب و گروه‌های سیاسی نیز برای نیل به موفقیت افزون‌تر در فرآیند

۱. بنا به تجویز ماده (۲۶) قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۷ با تصمیم هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی به دلیل لغو قبلی مواد (۲۱۵) الی (۲۲۲) شماره مواد (۲۲۲) تا آخر اصلاح گردید.

۲. به موجب ماده (۲۷) قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۷ ماده (۲۲۲) به شرح فوق اصلاح گردید.

انتخابات، در پی جذب هرچه بیشتر متخصصان و نخبگان امور برمی آیند. در چنین حالتی، ضمن ایجاد زمینه ارتقای کیفی انتخابات در قالب تضارب افکار و اندیشه‌ها، با لحاظ محدودیت امکان انتخاب، صرفاً داوطلبانی به موفقیت دست خواهند یافت که از سوابق و ویژگی‌های درخشانتری در مقایسه با سایرین برخوردار می‌باشند.

در عین حال، تقویت نقش، ساختار و اختیارات احزاب و گروه‌های سیاسی در فرآیند انتخاب، زمانی تجسم‌بخش مردم‌سالاری واقعی خواهد بود که توأم با حفظ حقوق حقه احزاب و گروه‌های سیاسی اقلیت باشد. به این جهت، تأمل در گزینش نظام انتخاباتی از اهمیت بسزایی برخوردار است. در حقیقت، برگزاری انتخابات استانی در قالب رقابت گروهی و حزبی، زمانی معنادار، کارآ و اثربخش خواهد بود که توزیع کرسی‌های نمایندگی بر اساس میزان آراء کسب‌شده هر حزب در انتخابات باشد. بدین ترتیب، ضمن تأکید بر مفهوم اکثریت تناسبی، ترکیب و ساختار درونی مجلس، نمایانگر نسبت آرای خواهد بود که هر حزب در انتخابات کسب می‌کند.

از سوی دیگر، قانون اساسی، به منظور برنامه‌ریزی اجرایی در قالب تقسیمات کشوری و اداره امور محلی، تأسیس شوراهای اسلامی شهر و روستا و نیز شوراهای استان و شورای عالی استان‌ها را پیش‌بینی و مسئولان اجرایی را ملزم به رعایت تصمیمات آنها کرده است. با این حال، از آنجا که تاکنون ضمانت اجرای مناسبی برای تکلیف اخیر تعیین نشده، در عمل، بسیاری از تصمیمات شوراهای شهرستان‌ها و استان‌ها مورد توجه مقامات و مسئولان اجرایی قرار نگرفته و این امر، ضمن آنکه مشکلات عدیده‌ای را برای شوراهای ایجاد کرده و اغلب تصمیمات آنها را بلا اثر گذاشته، زمینه ناکارآمدی آنها را نیز فراهم کرده است. همین امر موجب شده تا شهروندان در هر حوزه انتخابیه مجلس، در راستای رفع مسائل و مشکلات محلی، غالباً به‌جای رجوع به شوراهای مستقیماً به شخص نماینده منتخب خویش مراجعه کنند.

جمع معضلات مذکور، موجب شده که از یک سو، مجلس شورای اسلامی ضمن برخورداری از نقایص ساختاری و تشکیلاتی ناشی از نقش کم‌رنگ احزاب و گروه‌های سیاسی، از کارکرد ملی خود بازمانده و اغلب اوقات خویش را صرف رتق و فتق امور محلی کند و از سوی دیگر، شوراهای اسلامی نیز در دیدگاه افکار عمومی، به مثابه نهادهایی ناکارآمد شناسایی شده و تأثیرگذاری لازم را در تمشیت و اداره امور محلی مطابق ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در قانون اساسی، نداشته باشند.

به منظور رفع این مشکلات، بازسازی جایگاه ملی مجلس بویژه در قالب مشارکت احزاب و گروه‌های سیاسی در فعالیت‌های پارلمانی و ارتقای کارآمدی شوراهای از طریق اصلاح و تکمیل حدود صلاحیت‌ها و اختیارات آنها در اداره امور محلی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

در راستای تحقق این مهم، استانی شدن انتخابات مجلس شورای اسلامی در کنار تقویت نقش احزاب و گروه‌های سیاسی در رقابت‌های انتخاباتی و تغییر نظام انتخاباتی جاری مجلس به شکل نظام انتخاباتی اکثریتی تناسبی، مقارن با افزایش اختیارات شوراهای اسلامی در جهت رسیدگی به امور محلی، راهکار پیشنهادی مناسبی است که می‌تواند رافع معضلات کنونی مجلس شورای اسلامی، ضامن نیل به کارآمدی هرچه بیشتر آن و در عین حال، منجر به نیل به نظام انتخاباتی عادلانه و استفاده بهینه از ظرفیت‌های پیش‌بینی شده برای شوراهای در قانون اساسی باشد. ضرورت انجام این مهم به دلیل اثرات مثبت ناشی از تصویب و اجرای این راهکار بر ارتقای وحدت و انسجام ملی و افزایش میزان مشارکت عمومی است.

باتوجه به اینکه نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نماینده کل کشور محسوب می‌شوند. ولی در عمل مراجعات متعدد و مکرر شهروندان و مسئولان حوزه‌های انتخابیه به نمایندگان، در مورد امور و مشکلات هر حوزه انتخابیه، وقت فراوانی را از نمایندگان به خود اختصاص داده و این امر موجب شده که مجلس شورای اسلامی از کارکرد ملی خود بازمانده و اغلب اوقات خود را صرف رتق و فتق امور محلی کند و از سوی دیگر، شوراهای اسلامی نیز در دیدگاه افکار عمومی، به مثابه نهادهایی ناکارآمد شناسایی شده و تأثیرگذاری لازم را در تمشیت و اداره امور محلی مطابق ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در قانون اساسی، ندارند و رفع این مشکل نیازمند بازسازی ساختار مجلس به نحوی است که وظایف محلی برعهده نمایندگان نباشد. سپردن امور محلی به شوراهای اسلامی استان‌ها از طریق تقویت آنها و نیز ایجاد سازوکار اعتدالی احزاب از لوازم امور مذکور بوده و نیازمند تقنین جداگانه است. استانی شدن حوزه‌های انتخابیه و برقراری امکان حضور مؤثر احزاب در انتخابات با استقرار نظام انتخاباتی ترکیبی (اکثریتی - تناسبی) می‌تواند در حل مشکل مذکور مؤثر باشد. اصلاح نظام انتخاباتی در این طرح انجام گرفته است.

لازم به ذکر است که طرح پیوست علاوه بر توجه به نظام انتخاباتی اکثریتی - تناسبی توجه به حفظ حوزه‌های انتخابیه فرعی را مورد توجه قرار داده است تا امکان توزیع قدرت مجلس شورای اسلامی در شهرستان‌ها و مراکز دور دست کما فی سابق میسر باشد.

السابق

طرح تغییر نظام انتخاباتی مجلس شورای اسلامی

عنوان طرح:

موضوع طرح:

ماده (۱)

حوزه انتخابیه در انتخابات مجلس شورای اسلامی، محدوده جغرافیایی هر استان خواهد بود. هریک از استان‌ها به عنوان یک حوزه انتخابیه اصلی و حوزه‌های انتخابیه موجود تابعه استان، حوزه انتخابیه فرعی محسوب می‌شوند.

تبصره- در حوزه‌های انتخابیه فرعی که محدوده جغرافیایی آنها در دو استان همجوار واقع شده است، شهرستان یا شهرستان‌هایی که در یک استان واقع شده و جمعیت بیشتری دارند، به عنوان حوزه انتخابیه فرعی جدید محسوب و نماینده به استانی که حوزه اخیر در آن قرار دارد تعلق خواهد داشت. شهرستان یا شهرستان‌هایی که در استان دیگر واقع هستند، به نزدیکترین حوزه انتخابیه فرعی به تشخیص وزارت کشور، الحاق می‌شوند.

ماده (۲)

هریک از داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی باید منحصراً از یک حوزه انتخابیه فرعی استان، ثبت‌نام کند. ثبت‌نام در بیش از یک حوزه انتخابیه فرعی موجب ابطال ثبت‌نام و محرومیت از داوطلبی نمایندگی آن دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی خواهد شد.

ماده (۳)

علاوه بر شرایط مندرج در قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ و اصلاحیه‌های بعدی آن، هر داوطلب نمایندگی باید متولد حوزه انتخابیه اصلی محل ثبت نام بوده یا سابقه نمایندگی مجلس شورای اسلامی از آن حوزه یا سابقه حداقل ۵ سال سکونت در آن استان را داشته باشد.

ماده (۴)

هیأت‌های اجرایی دخالتی در تأیید و رد صلاحیت داوطلبان نداشته و این امر صرفاً در صلاحیت شورای نگهبان است. هر داوطلب نمایندگی در مجلس شورای اسلامی از سه (۳) ماه قبل از شروع ثبت‌نام در

وزارت کشور به مدت ده (۱۰) روز فرصت دارد با حضور در هیأت نظارت شورای نگهبان در استان مربوطه، داوطلبی خود را جهت بررسی صلاحیت اعلام نماید. شورای نگهبان به صلاحیت داوطلبان رسیدگی نموده و در صورت رد صلاحیت افرادی از داوطلبان حداکثر ده روز قبل از آغاز ثبت نام عدم صلاحیت آنها را به صورت کتبی و مستدل به آنان اعلام کرده و اسامی افراد تأیید صلاحیت شده را به ستاد انتخابات کشور ارسال می کند.

ماده (۵)

ثبت نام داوطلبان از طریق فهرستی که احزاب ارائه می کنند یا به صورت منفرد انجام می پذیرد.

تبصره «۱» - نام هیچ داوطلبی نباید در بیش از یک فهرست درج شود.

تبصره «۲» - ارائه فهرست صرفاً با امضای دبیر کل احزابی صورت می گیرد که طبق قانون احزاب، مجوز فعالیت داشته باشند. ارائه فهرست ائتلافی توسط احزاب مذکور بلامانع است.

تبصره «۳» - احزاب مکلفند در هنگام ارائه فهرست به وزارت کشور، موافقت کتبی داوطلبان مبنی بر عضویت در فهرست را ارائه کنند.

تبصره «۴» - هر فهرست دارای یک عنوان است و چنانچه عنوان فهرست متفاوت از عنوان حزب یا احزاب ارائه کننده آن فهرست باشد، باید به تأیید وزارت کشور برسد.

ماده (۶)

فهرست ها به صورت استانی ارائه شده و باید کامل باشد، به گونه ای که برای هر حوزه انتخابیه فرعی، به تعداد کرسی های آن حوزه در مجلس، داوطلب معرفی شده باشد.

تبصره - چنانچه فرد یا افرادی از داوطلبان مذکور در فهرست ها به دلایل قهری یا به درخواست داوطلب و موافقت حزب، پس از ثبت نام و پیش از برگزاری انتخابات از فهرست خارج شوند، حزب یا احزاب ارائه کننده آن فهرست می توانند از میان داوطلبان منفرد تأیید صلاحیت شده در استان ذی ربط، فهرست خود را تکمیل کنند.

ماده (۷)

هر انتخاب کننده می تواند به «عنوان» یک فهرست رأی داده و یا به داوطلب یا داوطلبان مد نظر خویش اعم از منفرد یا از درون یک یا چند فهرست با رعایت نصاب کرسی های حوزه های انتخابیه فرعی تا سقف کرسی های حوزه انتخابیه اصلی رأی دهد.

تبصره- آرائی که صرفاً به عنوان یک فهرست داده شده است، برای هریک از داوطلبان آن فهرست، یک رأی محسوب می‌شود.

ماده (۸)

هر داوطلب که آراء وی در حوزه انتخابیه اصلی حداقل ۲۰٪ آراء صحیح باشد و نسبت به سایر داوطلبان حوزه انتخابیه فرعی ذریبط، رأی بیشتری کسب کرده باشد، به عنوان نماینده آن حوزه انتخابیه فرعی به مجلس راه می‌یابد. در صورتی که برای حوزه انتخابیه فرعی، بیش از یک کرسی در مجلس وجود داشته باشد نیز به روش فوق عمل خواهد شد.

تبصره- آراء هر داوطلب شامل آرائی است که به صورت منفرد به وی داده شده به علاوه آرائی که وی براساس تبصره ماده قبل کسب کرده است.

ماده (۹)

در صورتی که حد نصاب مذکور در ماده قبل، برای یک یا چند کرسی به دست نیاید، داوطلبان منفرد سهمی از کرسی‌های باقی‌مانده نداشته و این کرسی‌ها صرفاً میان فهرست‌های حاضر در حوزه انتخابیه اصلی به ترتیب زیر تقسیم می‌شود:

الف) کرسی‌های باقی‌مانده متناسب با درصد رأیی که هر فهرست در میان سایر فهرست‌ها کسب کرده است، به آنها تعلق می‌گیرد.^۱

تبصره- در صورتی که سهم کرسی‌های اختصاص یافته به فهرست‌ها به صورت اعشاری درآید، به فهرستی که اعشار آن بالاتر از نیم است، یک کرسی اضافه شده و به فهرستی که اعشار آن کمتر از نیم است، تنها به تعداد ارقام صحیح سهم وی، کرسی تعلق خواهد گرفت.^۲ در مواردی که اعشار سهم کرسی‌های دو فهرست نیم باشد، کرسی به فهرستی تعلق می‌گیرد که اعشار بعدی آن بزرگتر باشد.^۳

با کسر از نیم

۱. به‌عنوان مثال اگر فهرست (الف) بیست و پنج درصد (۲۵٪) آرائی را که در حوزه اصلی به فهرست‌ها داده شده است، کسب کند، از میان هشت (۸) کرسی باقی‌مانده، دو (۲) کرسی به آن اختصاص می‌یابد.
۲. به‌طور مثال اگر از ده (۱۰) کرسی باقی‌مانده، سهم فهرست (الف) ۴/۶ کرسی، فهرست (ب) ۲/۷ کرسی، فهرست (ج) ۲/۳ کرسی و سهم فهرست (د) ۰/۴ کرسی باشد، به فهرست‌های (الف)، (ب) و (ج) به ترتیب پنج (۵)، سه (۳) و دو (۲) کرسی اختصاص خواهد یافت و به فهرست (د) کرسی تعلق نمی‌گیرد.
۳. به‌عنوان مثال اگر سهم فهرست (الف) ۲/۵۵ کرسی و سهم فهرست (ب) ۱/۵ کرسی باشد، کرسی باقی‌مانده به فهرست (الف) تعلق گرفته و نهایتاً فهرست (الف) دارای سه (۳) کرسی و فهرست (ب) واجد یک (۱) کرسی خواهد بود.

ب) پس از تعیین سهم هر فهرست، از میان فهرست‌هایی که کرسی به آنها تعلق گرفته است، به ترتیب هر داوطلبی که بیشترین آراء را در سطح استان به دست آورده است، تا سقف سهم هر فهرست از کرسی‌های باقی‌مانده استان، به عنوان نماینده حوزه فرعی ذی‌ربط به مجلس راه می‌یابد.

تبصره- آرائی که به عنوان یک فهرست داده شده‌اند و نیز آرائی که صرفاً به یک یا چند داوطلب مندرج در یک فهرست واحد داده شده است، به عنوان رأی آن فهرست محسوب می‌شوند و آرائی که در آنها نام افرادی از چند فهرست درج شده، صرفاً رأی به تک‌تک آن افراد محسوب شده و جزء آراء هیچ فهرستی منظور نمی‌شود.

ماده (۱۰)

ملاک در تعیین تعداد نمایندگان هر استان، قانون تعیین محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۶/۱/۳۰ و اصلاحیه‌های بعدی آن خواهد بود.

ماده (۱۱)

انتخابات میان‌دوره‌ای مجلس شورای اسلامی، همزمان با یکی از انتخابات سراسری برگزار خواهد شد. حد نصاب لازم برای انتخاب در این انتخابات، کسب اکثریت آراء حوزه فرعی است.

ماده (۱۲)

در انتخابات مجلس شورای اسلامی، هیأت اجرایی مرکزی به ریاست رئیس ستاد انتخابات استان در استانداری‌ها مستقر بوده و هیأت‌های اجرایی محلی، در حوزه‌های انتخابیه فرعی (فرمانداری‌ها) تشکیل خواهند شد.

ماده (۱۳)

مدت فعالیت تبلیغات انتخاباتی برای داوطلبان نمایندگی مجلس شورای اسلامی چهارده روز بوده که پانزده روز قبل از روز اخذ رأی آغاز و تا بیست و چهار ساعت قبل از اخذ رأی ادامه خواهد داشت.

ماده (۱۴)

حوزه‌های انتخابیه اقلیت‌های دینی از این قانون مستثنی هستند.

ماده (۱۵)
هزینه‌های اجرایی این قانون از محل اعتبارات برگزاری انتخابات هر دوره مجلس شورای اسلامی تأمین خواهد شد.

ماده (۱۶)
با لازم‌الاجرا شدن این قانون، کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن، ملغی‌الاثراً خواهند بود.

(۲)

اسامی و امضاء پیشنهاددهندگان *

ردیف	نام و نام خانوادگی	حوزه انتخابیه	امضاء
۱	مهر دهقان	خیابان و طرقة	
۲	امین صبیحی	ملايه	
۳	مبین قاری	بتراز	
۴	سید علی کردی خانی	کاخچه نو	
۵	کام جلالی	عصود	
۶	حسین بی بی بی	میل نو	
۷	سید علی	کاخچه نو	
۸	احمد سیدی	ابن سینا	
۹	غلامرضا اسداللهی	ترجیاوردی	
۱۰	علی مغربی	شیر	
۱۱	محمد رضا زارر	اصفهان	
۱۲	علی مغرب	تران	
۱۳	جبار آریسن	سید	
۱۴	مدرتیه عیانی	بولکان	
۱۵	صیغی نجیب	ناران	
۱۶	ولی اسماعیلی	کرمی	
۱۷	سید مهران نقوی خانی	ورنا لیس	
۱۸	ایمان ناسری	ناران	
۱۹	محمد رضا جز	ناران	
۲۰	اسدالله رضایی	کرمی	
۲۱	رضا رضایی	بهرین آذربایجان	
۲۲	محمد رضا رضایی	فوزان	
۲۳	مصطفی کواکبیان	سمنان	
۲۴	رضا عباسی	اهواز	
۲۵	سید کاظم رکنی	مرند	
۲۶	علی امین دینفرد	ساری	

